

Základná škola s materskou školou Torysa

**Vzdelávací program pre
žiakov s vývinovými
poruchami učenia
pre primárne vzdelávanie – 1. stupeň ZŠ**

OBSAH

1	Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania	3
2	Stupeň vzdelania	3
3	Profil absolventa	3
4	Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s VPU	3
	4.1 Vzdelávanie v ZŠ s VPU a v špec. triede pre žiakov s NKS v ZŠ	6
	4.2 Vzdelávanie žiakov s VPU v školskej integrácii	6
5	Vzdelávacie oblasti	7
6	Špecifické vyučovacie predmety pre žiakov s VPU	8
	6.1 Individuálna logopedická intervencia pre žiakov s NKS a žiakov s VPU	8
	6.2 Rozvíjanie špecifických funkcií pre žiakov s VPU	13
7	Vzdelávacie štandardy	17
8	Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie	17
9	Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania	18
10	Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia	19
	10.1 Hodnotenie vzdelávacích výsledkov žiakov	19
	10.2 Všeobecné zásady hodnotenia žiakov s VPU a ADHD	19
11	Individuálny výchovno-vzdelávací program	20

1 Všeobecné ciele výchovy a vzdelávania

Pre označenie špecifických vývinových porúch učenia sa v platnej legislatíve používa termín vývinové poruchy učenia, ktorý sa pod týmto pojmom používa aj vo vzdelávacom programe. Cieľom vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia v primárnom a nižšom strednom vzdelávaní je pripraviť žiakov na vzdelávanie na strednej škole s prihliadnutím na ich schopnosti a možnosť vykonávať zvolenú profesiu.

Žiaci s VPU plnia rovnaké ciele vzdelávania ako ostatní žiaci základných škôl v primárnom vzdelávaní a nižšom strednom vzdelávaní.

2 Stupeň vzdelania

Primárne vzdelanie – 1. stupeň základnej školy.

3 Profil absolventa

Žiak s VPU po absolvovaní primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania disponuje na veku primeranej úrovni rovnakými kľúčovými kompetenciami, ako absolvent primárneho vzdelávania a nižšieho stredného vzdelávania v základnej škole.

4 Špecifiká výchovy a vzdelávania žiakov s vývinovými poruchami učenia

Medzinárodná klasifikácia chorôb, 10. revízia (MKCH-10) v kategórii Poruchy psychického vývinu (F 80-89) samostatne vymedzuje Špecifické poruchy školských zručností (F 81) a rozlišuje: F 81.0 špecifickú poruchu čítania (dyslexia), F 81.1 špecifickú poruchu hláskovania (dysortografia), F 81.2 špecifickú poruchu aritmetických schopností (dyskalkúlia), F 81.3 zmiešanú poruchu školských zručností (súčasný výskyt dyskalkúlie s dyslexiou alebo dysortografiou), F 81.8 iné vývinové poruchy školských zručností (dysgrafia) a F 81.9 nešpecifikovanú vývinovú poruchu školských zručností (neschopnosť učiť sa). Pre všetky uvedené poruchy platí, že sa objavujú od raného štádia osvojovania si danej zručnosti, nie sú jednoducho dôsledkom nedostatočnej príležitosti učiť sa, nevyplývajú z mentálnej retardácie alebo sensorického deficitu (poruchy zraku) a ich príčinou nie je získaná choroba ani poranenie mozgu. V opise príznakov **dyslexie** je špecifické a významné spomalenie vývinu schopnosti čítať, ktoré sa nedá vysvetliť mentálnym vekom, odchýlkou zrakovej ostrosti alebo nevhodným spôsobom vyučovania. Narušené môže byť chápanie čítaného, spoznávanie čítaných slov, čítanie nahlas a tiež výkon v úlohách, ktoré vyžadujú čítanie. Dyslexia je definovaná tiež ako: „Špecifická porucha učenia, ktorá má neurobiologický pôvod, pre ktorú sú charakteristické ťažkosti s presným a/alebo plynulým rozpoznávaním slov a slabé

schopnosti v písanej reči a dekódovaní, ktoré typicky vyplývajú z deficitu vo fonologickej zložke jazykových schopností. Sekundárne následky dyslexie môžu zahŕňať problémy s porozumením čítanému a obmedzenú skúsenosť s čítaním, čo môže mať vplyv na nárast slovnjej zásoby a základných znalostí. Dyslexia sa často vyskytuje s dysortografiou a pretrváva až do dospievania, aj keď sa určitý pokrok v čítaní dosahuje. Dyslexii zvyčajne predchádza výskyt narušeného vývinu reči v anamnéze. Bežné sú pridružené poruchy v emocionálnej oblasti a správaní v školskom veku. **Dysortografiu** charakterizuje špecifické a významné spomalenie osvojovania si písanej reči - správneho písania slov a pravopisu. **Dyskalkúlia** - špecifická porucha počítania je „špecifické postihnutie schopnosti počítat“, ktoré nemožno vysvetliť mentálnou retardáciou, nevhodným spôsobom vyučovania ani neurologickou, psychiatrickou alebo inou poruchou; prejavuje sa neschopnosťou naučiť sa počítat, chápať matematické pojmy, termíny alebo znaky, správne radiť čísla, dosadzovať desatinné čiarky, naučiť sa násobilku“. Termín „porucha matematických schopností“ sa v odbornej literatúre javí byť výstižnejší ako termín špecifická porucha počítania, nakoľko samotné označenie navodzuje, že nepôjde len o počítanie, s ktorým majú žiaci problémy, ale zahŕňa širšiu škálu ťažkostí, najmä ťažkosti porozumieť kvantitám, pričom táto schopnosť je relatívne nezávislá od jazykových či iných kognitívnych schopností. Matematické schopnosti sú chápané ako súbor vlôh pre matematiku, napríklad schopnosť logicky usudzovať o množstvách a o vzťahoch existujúcich medzi kvantitami a ich reprezentáciami. Pod pojmom aritmetické zručnosti chápeme mieru osvojovania si a automatizácie naučenej stratégie, najmä sčítania a odčítania. Z vývinového hľadiska za osvojovaním si matematických zručností stoja vrodené matematické schopnosti, pričom aritmetické zručnosti sú ich nadstavba.

V klinickom obraze špecifických VPU sa okrem špecifických ťažkostí v osvojovaní si čítania, písania, pravopisu a matematických schopností vyskytujú aj ďalšie poruchy a dysfunkcie (všetky súčasne sa vyskytujú zriedkavo):

- deficit v poznávacích schopnostiach,
- deficit v jazykových schopnostiach,
- deficit v exekutívnych funkciách: v pozornosti, plánovaní a monitorovaní vlastnej aktivity,
- percepčno-motorické deficity,
- deficit v jemnej motorike a koordinácii,
- ťažkosti s orientáciou v čase a priestore,
- hyperaktivita, impulzivita.

Výchova a vzdelávanie žiakov s VPU sa uskutočňuje

- v základnej škole pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou (NKS),
- v špeciálnej triede pre žiakov s VPU v základnej škole,
- v školskej integrácii, t. j. v triede alebo výchovnej skupine spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi školy

Dĺžka vzdelávania žiakov s VPU, ktorí sú vzdelávaní v špeciálnych školách alebo v špeciálnych triedach pre žiakov s VPU alebo v školskej integrácii, môže byť podľa platnej legislatívy predĺžená až o dva roky nasledujúcim spôsobom:

- v špeciálnej škole – pre celú triedu, ak školský vzdelávací program príslušnej školy určí rozloženie obsahu vzdelávania niektorých ročníkov na obdobie dlhšie ako jeden školský rok,
- v špeciálnej škole – individuálne - rozložením obsahu vzdelávania pre konkrétneho žiaka v súlade s jeho individuálnym vzdelávacím programom,
- v špeciálnej triede základnej školy - individuálne - rozložením obsahu vzdelávania pre konkrétneho žiaka v súlade s jeho individuálnym vzdelávacím programom,
- v školskej integrácii - individuálne - rozložením obsahu vzdelávania pre konkrétneho žiaka v súlade s jeho individuálnym vzdelávacím programom

Škola, ktorá poskytuje žiakovi s VPU vzdelávanie, uplatní pri jeho vzdelávaní tú formu organizácie výchovy a vzdelávania, prostredníctvom ktorej mu pre neho prijateľným spôsobom zabezpečí získanie príslušného stupňa vzdelania.

Pri výbere formy vzdelávania žiakov s VPU je potrebné postupovať individuálne, podľa výsledkov špeciálnopedagogickej, logopedickej, psychologickkej, prípadne inej odbornej diagnostiky. Rozvíjanie schopností, ktoré sú narušené v dôsledku diagnostikovanej VPU sa prelína celým vyučovacím procesom, t.j. používajú sa špecifické postupy pri výučbe všetkých predmetov a pôsobí sa cielene a komplexne na celú komunikačnú schopnosť žiaka. Frekvencia cvičení so žiakmi vyplýva z učebného plánu a rozvrhu hodín. V prípade závažnej VPU je možné vykonávať logopedickú terapiu, stimuláciu a reedukáciu so špeciálnym pedagógom, logopédom aj častejšie ako stanovuje učebný plán. Potom je určenie frekvencie cvičení v kompetencii riaditeľa školy. Dĺžka logopedických a špeciálnopedagogických cvičení závisí od veku a schopností žiaka, logopedickej a špeciálnopedagogickej diagnózy a prípadne individuálnych špecifik dominantného alebo iného postihnutia, či narušenia žiaka. V prípade, ak dôjde k dostatočnému zmierneniu prejavov VPU alebo ich eliminácií, môže žiak pokračovať vo vzdelávaní v bežnej triede základnej školy. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka s VPU učiteľ rešpektuje jeho psychický a fyzický zdravotný stav, druh a závažnosť

poruchy, ktorá má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete. Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení povinnej školskej dochádzky. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka kladie dôraz na jeho individuálne schopnosti, ktoré sú základom jeho pracovnej a sociálnej integrácie. Pri hodnotení žiaka s VPU učiteľ taktne posudzuje úroveň jeho vedomostí nielen v porovnaní s rovesníkmi, ale najmä v porovnaní s uplynulým obdobím vzhľadom na predchádzajúce výkony samotného žiaka. V priebehu nižšieho sekundárneho vzdelávania je potrebné pomôcť žiakovi s VPU pri jeho profesionálnej orientácii a tým prispieť k jeho úspešnému sociálnemu začleneniu.

4.1 Vzdelávanie v základnej škole s VPU a v špeciálnej triede pre žiakov s NKS v základnej škole

Žiaci s VPU, ktorí sú vzdelávaní v základnej škole pre žiakov s VPU a v špeciálnej triede pre žiakov s VPU postupujú podľa rámcového učebného plánu, ktorý je súčasťou tohto vzdelávacieho programu, t. j. vyučujú sa špecifické vyučovacie predmety individuálna logopedická intervencia a rozvíjanie špecifických funkcií. Metódy a postupy používané na vyučovaní ILI vychádzajú z výsledkov psychologickkej a logopedickej diagnostiky a z individuálneho plánu logopedickej terapie. Metódy a postupy používané na vyučovaní RŠF vychádzajú z výsledkov špeciálnopedagogickej, psychologickkej, a logopedickej diagnostiky.

4.2 Vzdelávanie žiakov s VPU v školskej integrácii

Pre žiaka s VPU, vzdelávaného v školskej integrácii riaditeľ školy zabezpečí odbornú špeciálnopedagogickú a logopedickú starostlivosť v spolupráci s centrom špeciálnopedagogického poradenstva alebo s centrom pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie, so školským špeciálnym pedagógom a školským logopédom v rozsahu rámcového obsahu vzdelávania v špecifických vyučovacích predmetov ILI a RŠF. Žiak začlenený v školskej integrácii sa vzdeláva podľa rámcového učebného plánu príslušnej školy, v ktorej sa vzdeláva a podľa individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej aj „IVP“) s prihliadnutím na narušenie. Obsah jeho vzdelávania vychádza zo vzdelávacieho programu žiakov s vývinovými poruchami učenia. IVP musí byť v súlade s obsahom špecifických vyučovacích predmetov ILI a RŠF. IVP sa aktualizuje podľa požiadaviek ročníka a aktuálneho stavu žiaka. Žiak s VPU vzdelávaný v školskej integrácii v škole s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny postupuje podľa IVP s prihliadnutím na vzdelávací program

pre žiakov s VPU. Logopéd a špeciálny pedagóg metodicky usmerňuje vyučujúcich a spolupracuje na tvorbe IVP. Metódy a postupy používané na vyučovaní vychádzajú z výsledkov psychologickkej, logopedickej a špeciálnopedagogickej diagnostiky, cieľov a obsahu predmetov ILI a RŠF. Riaditeľ školy zabezpečí, aby v záujme žiaka boli rešpektované odporúčania uvedené v správach z odborných vyšetrení k školskej integrácii k postupom pri vzdelávaní a k postupom pri hodnotení a klasifikácii žiaka. O spôsobe a možnostiach hodnotenia a klasifikácie triedny alebo vyučujúci učiteľ informuje zákonného zástupcu žiaka s VPU po konzultácii so špeciálnym pedagógom a školským logopédom. Pri hodnotení a klasifikácii žiaka je nevyhnutné postupovať podľa odporúčaní špeciálneho pedagóga, psychológa a školského logopéda. Pri vzdelávaní žiaka s VPU je nevyhnutná úzka spolupráca školy a rodiny, vytvorenie atmosféry spoločnej zodpovednosti a ujasnenia cieľov i postupov vedúcich k ich dosiahnutiu.

5 Vzdelávacie oblasti

Obsah vzdelávania žiakov s VPU v špeciálnych školách, špeciálnych triedach a v školskej integrácii je rovnaký ako obsah vzdelávacích oblastí príslušných predmetov pre štátny vzdelávací program žiakov základných škôl. Vzdelávacie oblasti sú však doplnené o oblasť ŠPECIÁLNOPEdagogická PODPORA, do ktorej sú zaradené špecifické vyučovacie predmety individuálna logopedická intervencia (ďalej aj „ILI“) a rozvíjanie špecifických funkcií 4 (ďalej aj „RŠF“). Rámcový obsah vzdelávania špecifického vyučovacieho predmetu RŠF určuje samostatný dokument, ktorý je prílohou tohto vzdelávacieho programu. Obsah aktivít, ktoré vykonáva špeciálny pedagóg musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami žiaka, bez ohľadu na fyzický vek. Rámcový obsah vzdelávania špecifického vyučovacieho predmetu ILI určuje samostatný dokument, ktorý je prílohou tohto vzdelávacieho programu. Obsah logopedickej intervencie musí byť v súlade s aktuálnymi mentálnymi a komunikačnými schopnosťami žiaka, bez ohľadu na fyzický vek.

VYUČOVACIE PREDMETY VO VZDELÁVACÍCH OBLASTIACH PRE ŽIAKOV S VÝVINOVÝMI PORUCHAMI UČENIA PRE PRIMÁRNE VZDELÁVANIE

VZDELÁVACIA OBLASŤ	PREDMETY
JAZYK A KOMUNIKÁCIA	Slovenský jazyk a literatúra Anglický jazyk
MATEMATIKA A PRÁCA S INFORMÁCIAMI	Matematika Informatika
ČLOVEK A PRÍRODA	Prvouka Prírodoveda
ČLOVEK A SPOLOČNOSŤ	Vlastiveda
ČLOVEK A HODNOTY	Náboženská výchova Etická výchova
ČLOVEK A SVET PRÁCE	Pracovné vyučovanie
UMENIE A KULTÚRA	Hudobná výchova Výtvarná výchova
ZDRAVIE A POHYB	Telesná a športová výchova
ŠPECIÁLNOPEGAGOGICKÁ PODPORA	Individuálna logopedická intervencia Rozvíjanie špecifických funkcií

6 Špecifické vyučovacie predmety pre žiakov s vývinovými poruchami učenia

6.1 Individuálna logopedická intervencia pre žiakov s narušenou komunikačnou schopnosťou a žiakov s vývinovými poruchami učenia

Charakteristika predmetu

Špecifický vyučovací predmet individuálna logopedická intervencia (ďalej aj „ILI“) je určený pre žiakov, ktorí majú narušenú komunikačnú schopnosť (ďalej aj „NKS“), alebo v rámci NKS aj vývinové poruchy učenia. Cieľom predmetu ILI je v maximálnej miere podporiť rozvoj reči a jazykových schopností ako predpokladu k realizácii určitého komunikačného zámeru a ako prediktora pre úspešné zvládnutie čítania a písania. Cieľom logopedickej intervencie je odstrániť alebo aspoň zmierniť narušenie komunikačnej schopnosti a

eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nej vyplývajú. Sekundárnym cieľom ILI je prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti. V širšom meradle podporuje ILI sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu detí a žiakov s NKS do spoločnosti. Čiastkové ciele a obsah predmetu ILI vychádzajú z logopedickej diagnostiky. U detí a žiakov s viacnásobným postihnutím a ťažkým stupňom NKS ide o rozvoj komunikačných schopností k najbližšej zóne ich vývinu, tak, aby boli schopní zrealizovať svoj komunikačný zámer podľa svojich potrieb zrozumiteľne pre komunikačného partnera. Dôležitou súčasťou logopedickej intervencie je spolupráca so zákonným zástupcom, učiteľmi a ostatnými odborníkmi v celom procese intervencie. Predkladaný dokument Individuálna logopedická intervencia je návodom na realizovanie postupu v procese intervencie do oblasti komunikačných schopností u žiakov.

Ciele

- podporiť rozvoj reči a jazykových schopností ako predpokladu k realizácii určitého komunikačného zámeru a ako prediktora pre úspešné zvládnutie čítania a písania,
- odstrániť alebo aspoň zmierniť narušenie komunikačnej schopnosti a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nej vyplývajú,
- prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti,
- podporiť sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu detí a žiakov s NKS do spoločnosti

Obsah

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti úzko súvisí s vývinom vnímania, pamäti, pozornosti, myslenia a sociálnym prostredím dieťaťa. Preto terapeutické postupy a metódy musia mať širší záber a ILI sa má orientovať na celý komplex dorozumievacieho procesu. Obsah logopedických cvičení musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek. Je nevyhnutné zdôrazniť prepojenie hovorenej reči s písanou. Oblasti individuálnej stimulácie sú uvedené v tabuľke 1 s cieľmi pre jednotlivé oblasti. V procese terapie vychádza logopéd z dostupných terapeutických materiálov a najmä z pracovných listov, ktoré si vytvára. Primárnym cieľom intervencie je najmä v nižších ročníkoch podporiť schopnosti, ktoré tvoria bázu pre osvojovanie si kurikula a samotného čítania a písania. Je vhodné, aby obsah pracovných listov súvisel s aktuálne preberaným učivom. Keďže jednotlivé schopnosti a ich deficity nie sú viazané na konkrétny vek alebo ročník, uvedené námety slúžia na posilnenie medzipredmetových vzťahov a sú koncipované

tak, aby facilitovali nosné témy vyučovacieho jazyka vo vzdelávacej oblasti Jazyk a komunikácia. Skupinová práca podporuje rozvoj komunikačnej kompetencie žiakov a svojou dynamikou pôsobí ako motivačný činiteľ.

Intervencia má nasledovnú postupnosť:

1. krok: Vstupná logopedická a špeciálnopedagogická diagnostika nových žiakov, prípadne rediagnostika na začiatku každého školského roka.
2. krok: Stanovenie cieľov stimulácie podľa výsledkov diagnostiky.
3. krok: Odporúčaný obsah stimulácie reči a jazykových schopností podľa jednotlivých rovin, gramotnosti a iných schopností.

Ciele stimulácie	Obsah stimulácie
Oblasť rozvoja pragmatiky	
<ul style="list-style-type: none"> ○ rozvíjať komunikačnú kompetenciu ako dorozumievací prostriedok ○ rozvíjať schopnosti adekvátne používať rečové a jazykové prostriedky vzhľadom na komunikačného partnera, situáciu a cieľ komunikácie ○ u detí a žiakov s ťažkým a viacnásobným postihnutím dosiahnuť schopnosť dorozumieť sa pomocou posunkového jazyka alebo niektorej formy alternatívnej a augmentatívnej komunikácie (AAK). 	<p>Použitie jazyka v komunikačných situáciách: modelové hry, kladenie otázok, vykonávanie inštrukcií, komentovanie činností a pod.</p> <p>Vytváranie komunikačného aparátu, osvojovanie si takých foriem komunikácie, ktoré je žiak schopný zvládnuť a používať (grafické systémy, kombinované systémy, posunkový jazyk, gestá, prstová abeceda, použitie elektronických pomôcok a pod.</p> <p>Tréning komunikačných partnerov.</p>
Oblasť rozvoja foneticko – fonologickej roviny	
<ul style="list-style-type: none"> ○ rozvíjať fonematické uvedomovanie, schopnosť diferencovať dištinkatívne znaky jazyka podľa individuálnych schopností dieťaťa ○ rozvíjať artikulačnú obratnosť a výslovnosť, správne dýchanie. 	<p>Tréning fonologického uvedomovania podľa Eľkonina (SAS), nácvik fonematickej diferenciacie, nácvik artikulácie.</p> <p>Dychový tréning</p> <p>Hlasové cvičenia</p> <p>Myofunkčná terapia. Orofaciálna stimulácia.</p> <p>Fonograforytmika.</p>

Oblasť rozvoja lexikálno – sémantickej roviny	
<ul style="list-style-type: none"> ○ rozvíjať slovnú zásobu ○ budovať štruktúrovaný systém klasifikácie pojmov v pamäti, rozvíjať schopnosť hľadať významovú podobnosť slov a kategorizovať ich ○ rozvíjať schopnosť používať ustálené slovné spojenia- frázy 	<p>Rozvíjanie slovnej zásoby, kategorizácia pojmov, oprava viet, dokončovanie viet, tvorba slovníkov náročných pojmov v jednotlivých predmetoch, kľúčové slová, sémantické mapy, a pod.</p> <p>Tvorba (rečových) denníkov.</p>
Oblasť rozvoja gramatiky (morfológie a syntaxe)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ stimulovať porozumenie reči ○ voliť si formy potrebné pre konkrétne dieťa ○ rozvíjať jazykový cit, syntaktické a morfológické pravidlá. ○ aplikovať ich do hovorenej i písanej podoby 	<p>Určovanie rodov podstatných mien, nácvik flexie podľa trendu vývinu reči, predložkových väzieb a analógie, maľované čítanie, tvorba viet, opakovanie viet, odvodzovanie slov, tvorba viet a súvetí, rozvoj porozumenia reči.</p>
Oblasť rozvoja naratív (rozprávačských schopností)	
<ul style="list-style-type: none"> ○ rozvíjať schopnosti rozumieť reči a podporovať schopnosť reprodukovať udalosť, príbeh alebo prečítaný text štruktúrovane, kohézne, zmysluplne a plynule. 	<p>Rozvíjanie rozprávačských schopností podľa osnovy (obrázkovej, otázok), spontánne rozprávanie príbehu alebo udalosti, reprodukovanie prečítaného textu.</p>
Oblasť rozvoja gramotnosti	
<p><i>Čítanie</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Fixovať grafémy, slabiky a slová, pravopis. ○ Osvojiť si techniku čítania a čítať s porozumením obsahu prečítaného textu pomocou stratégií práce s textom. <p><i>Písanie a pravopis</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Naučiť žiakov stratégie osvojovania si pravopisných pravidiel, aplikovať ich v písaní, pracovať s pravidlami slovenského pravopisu primerane vývinovej úrovni. ○ Rozvíjať integráciu hovorenej a písanej 	<p>Čítanie - technika čítania i porozumenie prečítaného podľa osnovy</p> <p>Prepojenie čítania a písania</p> <p>Osvojovanie si stratégií učenia</p> <p>Interpretovanie obsahu textu, kladenie otázok, vytváranie kauzálnych spojení, dopĺňovanie textu a pod.</p> <p>Písanie - písanie i ortografia, súvislý písomný prejav.</p>

<p>reči.</p> <p><i>Matematické schopnosti</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvíjať predčíselné predstavy. ○ Rozvíjať číselné predstavy. ○ Rozpoznať súvislosti. ○ Rozvíjať matematické schopnosti. 	<p>Zoskupovanie pod hlavné pojmy</p> <p>Vytváranie analógií. Rozpoznanie použitého pravidla. Použitie pravidla. Vytvorenie stálosti množstva. Budovanie matematických predstáv. Budovanie okruhu číselných a matematických pojmov (viac, menej, rovnako...), vzťahov medzi nimi. Chápanie matematických operácií. Riešenie slovných úloh. Geometria. Jednotky . Algoritmy.</p>
<p>Oblasť rozvoja funkčnej komunikácie</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Osvojovať si komunikačné stratégie ○ Rozvíjať konverzačné schopnosti 	<p>Komunikačné stratégie zamerané na dieťa, stratégie ľahšieho porozumenia, výmen, nových pojmov, rečového vzoru a stratégia konverzácie.</p> <p>Rozvíjanie konverzačných schopností.</p>
<p>Oblasť rozvíjania iných schopností</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvíjať taktilné a kinestetické vnímanie. ○ Rozvíjať sluchovú a zrakovú gnóziu (vnímanie, diferenciacia, pamäť) ○ Rozvíjať priestorovú orientáciu (orientácia v makropriestore, orientácia v mikropriestore) a orientáciu v čase ○ Rozvíjať motorické schopnosti. 	<p>Rozvíjanie vnímania, poznávania, diferenciacných schopností.</p> <p>Rozvíjanie pamäti (akusticko-verbálna a zraková, pracovná pamäť)</p> <p>Poznávacie procesy (zachovanie, priradovanie, zoradovanie, triedenie - kategorizácia).</p> <p>Rozvíjanie priestorovej a časovej orientácie.</p> <p>Nácvik pravo-ľavej orientácie (telesná schéma, rovinná a časová orientácia)</p> <p>Serialita (nácvik sekvencií, postupnosti)</p> <p>Intermodalita (audiovizuálny vzťah)</p> <p>Rozvíjanie oromotoriky, vizuomotoriky, jemnej a hrubej motoriky, grafomotoriky, fonograforytmiky.</p>

6.2 Rozvíjanie špecifických funkcií pre žiakov s vývinovými poruchami učenia

Charakteristika predmetu

Špecifický vyučovací predmet rozvíjanie špecifických funkcií (ďalej len RŠF) je určený pre žiakov, ktorí majú vývinové poruchy učenia.

Vývinové poruchy učenia VPU majú individuálny charakter a vznikajú na podklade dysfunkcií centrálnej nervovej sústavy. Sú jedným z druhov narušenej komunikačnej schopnosti ako narušenie grafickej stránky reči: agrafia, alexia, akalkúlia, dyslexia, dysortografia, dysgrafia, dyskalkúlia .

Ciele predmetu

- V maximálnej miere podporiť rozvoj špecifických funkcií ako predpokladu k úspešnému zvládnutiu čítania, písania a počítania,
- odstrániť alebo aspoň zmierniť VPU a eliminovať edukačné nedostatky, ktoré z nich vyplývajú (špeciálnopedagogická reedukácia),
- prevencia vzniku porúch správania ako následku neúspechu v komunikácii a v osvojovaní si gramotnosti, – podporiť sociálnu a edukačnú adaptáciu a integráciu žiakov s VPU do spoločnosti.

Čiastkové ciele a obsah špecifického vyučovacieho predmetu RŠF vychádzajú zo psychologickkej, špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky.

Obsah predmetu

Rozvíjanie komunikačnej schopnosti nepochybne úzko súvisí s vývinom vnímania, predstáv, motoriky, pamäti, pozornosti, myslenia a sociálnym prostredím dieťaťa. Preto terapeutické postupy a metódy musia mať širší záber a RŠF sa má orientovať na celý komplex dorozumievacieho procesu. Je veľmi dôležité, aby bol zosúladený postup logopéda špecifického vyučovacieho predmetu individuálna logopedická intervencia a postup špeciálneho pedagóga v špecifického vyučovacieho predmetu RŠF. Obsah špeciálnopedagogickej reedukácie musí byť v súlade s mentálnymi a komunikačnými schopnosťami dieťaťa, bez ohľadu na fyzický vek. Oblasť stimulácie sú uvedené v nasledujúcej časti aj s cieľmi pre jednotlivé oblasti. V procese reedukácie vychádza špeciálny pedagóg z dostupných odborných materiálov a najmä z pracovných listov, ktoré si aktuálne vytvára. Odporúčame, aby obsah stimulácie a pracovných listov vychádzal z aktuálne preberaného učiva. Moderná terapia špecifických porúch učenia vychádza zo

štyroch základných princípov: Prevencia VPU začína v predškolskom veku. To, čo rozvíja špeciálny pedagóg na terapií so žiakom úzko súvisí s tým, čo sa žiak učí v škole, aby bol transfer naučeného čo najefektívnejší. Nejde však o doučovanie – môžu sa učiť to isté, ale inou metódou. Špeciálny pedagóg pracuje na „meta“ úrovni: rozvíja metakognitívne a metalingvistické schopnosti (učí žiaka premýšľať o poznávacích a jazykových procesoch a javoch), názorne modeluje všeobecné charakteristiky javov, aby na nich vysvetlil konkrétne prípady (napr. hláskovú štruktúru slova, reprezentáciu početnosti/množstva, tvorba mentálneho obrazu číselnej osi ap.), poskytuje vhodné príklady na chápanie štruktúry toho, čo sa žiak učí (napr. vytvorí modely prirad'ovacieho a podrad'ovacieho súvetia a tvorí podľa nich so žiakom vety), učí stratégie práce s textom, aby sa predchádzalo memorovaniu a pod. Rozvíjanie hovorenej a písanej reči je integrálne späté, môžeme na to využívať jeden a ten istý text (napr. vetám, ktorým žiak rozumie v hovorenej reči, by mal rozumieť aj v písanej reči).

Intervencia/reedukácia má nasledovnú postupnosť:

1. krok: Vstupná špeciálnopedagogická diagnostika nových žiakov (vychádza sa zo záverov vyšetrení poradenského zariadenia), prípadne rediagnostika na začiatku každého školského roka
2. krok: Stanovenie cieľov stimulácie podľa výsledkov diagnostiky
3. krok: Odporúčaný obsah stimulácie špecifických schopností v jednotlivých oblastiach

Ciele stimulácie	Obsah stimulácie
Oblasť rozvíjania iných schopností	
○ Rozvíjať taktilné a kinestetické vnímanie.	Rozvíjanie vnímania, poznávania, diferenciačných schopností.
○ Rozvíjať sluchovú a zrakovú gnóziu (vnímanie, diferenciacia, pamäť).	Rozvíjanie pamäti (akusticko-verbálna a zraková, pracovná pamäť). Poznávacie procesy (zachovanie, prirad'ovanie, zorad'ovanie, triedenie - kategorizácia).
○ Rozvíjať priestorovú orientáciu (orientácia v mikro- a makropriestore) a orientáciu v čase.	Rozvíjanie priestorovej a časovej orientácie. Návčik pravo-ľavej orientácie (telesná schéma, rovinná a časová orientácia). Serialita (návčik sekvencií, postupnosti) Intermodalita (audiovizuálny vzťah).

<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvíjať motorické schopnosti 	<p>Rozvíjanie oromotoriky, vizuomotoriky, jemnej a hrubej motoriky, grafomotoriky, fonograforymiky.</p>
<p>Oblasť matematických schopností</p>	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvíjať predčíselné predstavy. 	<p>Zoskupovanie pod hlavné pojmy, vytváranie analógií, rozpoznanie a použitie pravidiel, rozpoznanie súvislostí. Triedenie, množstvo, veľkosť, zaradenie, usporiadanie, porovnávanie, postreh, logika. Pochopenie predčíselných pojmov- veľkosť, tvar, dĺžka, počet. Porozumenie číslam ako referentom miery vecí v skutočnom svete.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ Rozvíjať číselné predstavy. ○ Naučiť žiakov matematické operácie a vzťahy medzi nimi. 	<p>Osvojiť si stálosť množstva. Pojem číslo, zápis čísla, množstvo, rad čísel, číselná os, párne a nepárne čísla, porovnávanie, zmena množstva. Schopnosť porovnávať množstvo vyjadrené číslami. Schopnosť prirodzene rozkladať čísla. Mentálna číselná os, na ktorej možno manipulovať analógovými reprezentáciami početných kvantít.</p> <p>Osvojiť si okruh matematických a číselných pojmov.</p> <p>Význam znamienok - názorné príklady, manipulácia s predmetmi, sčítanie a odčítanie, násobenie a delenie, tabuľky, orientácia v tabuľkách, zlomky; hry s kartami, kockami, paličkami, žetónmi, tabuľkami.</p> <p>Potreba dať zmysel číselným situáciám hľadaním súvislostí medzi novými informáciami a nadobudnutými vedomosťami.</p> <p>Ovládanie vedomostí o efektoch operácií s číslami. Ovládanie plynulosti a flexibility s číslami.</p> <p>Porozumenie zmyslu/významu čísel.</p>

	<p>Porozumenie početných/mnohonásobných vzťahov medzi číslami.</p> <p>Rozpoznanie štandardov a charakteristík čísel.</p> <p>Rozpoznanie hrubých početných chýb.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ Naučiť žiakov riešiť slovné úlohy 	<p>Upevňovať matematické schopnosti, spracovávať približné početnosti, cit pre čísla.</p> <p>Rozpoznanie hrubých početných chýb.</p> <p>Chápanie matematických pojmov a ich „prevod“ do bežného života.</p> <p>Slovné úlohy z bežného života.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ Naučiť žiakov geometriu 	<p>Základné geometrické pojmy, tvary, vzťahy.</p> <p>Hry a manipulácia s predmetmi a útvarmi v rovine a v priestore.</p> <p>Rozvíjanie konštruktívneho a tvorivého myslenia</p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ Pochopiť jednotky a prevody jednotiek 	<p>Jednotky dĺžky, hmotnosti, objemu, plochy – názorne a prakticky.</p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ Naučiť sa algoritmy a zmeny algoritmu ○ Naučiť sa orientovať v rovine a v priestore 	<p>Praktické úlohy z bežného života.</p> <p>Hry a manipulácia s predmetmi a útvarmi v rovine a v priestore.</p> <p>Praktické úlohy z bežného života</p>
<ul style="list-style-type: none"> ○ Naučiť sa orientovať v čase 	<p>Následnosti, postupnosti, sekvencie (kalendár, hodiny, časové úseky a pod.)</p>
Oblasť čítania s porozumením	
<ul style="list-style-type: none"> ○ Osvojiť si/fixovať techniku čítania; porozumenie na úrovni viet a slov. 	<p>Fixácia grafém, slabík (otvorené, zatvorené) a čítania podľa úrovne (slabikové, slov, viet, krátkych textov).</p>

<ul style="list-style-type: none"> ○ Osvojiť si stratégie na čítanie s porozumením literárneho textu. 	Aktivácia informácií o téme; vizualizácia prečítaného; predpovedanie deja na základe nadpisu a ilustrácií; odpovedanie na otázky a kladenie otázok; orientácia v texte, vyhľadanie konkrétnej udalosti; prerozprávanie deja podľa osnovy; určenie hlavnej myšlienky; prepojenie prečítaného s vlastnými skúsenosťami
<ul style="list-style-type: none"> ○ Osvojiť si stratégie na čítanie s porozumením náučného textu. 	Aktivácia informácií o téme; vizualizácia prečítaného; identifikácia témy na základe nadpisu, obrázkov a graficky zvýraznených častí; orientácia v texte: určenie tematickej vety odstavca, vyhľadanie kľúčových a podporných informácií, identifikácia známej a novej informácie; sumarizácia textu – tvorba poznámok; grafické znázornenie textu – podčiarkovanie, farebné zvýraznenie, používanie značiek, tvorba tabuliek, prehľadov, pojmových máp.

7 Vzdelávacie štandardy

Vzdelávacie štandardy pre žiakov s VPU sú rovnaké ako pre žiakov bez zdravotného znevýhodnenia primárneho vzdelávania alebo nižšieho stredného vzdelávania. Čiastočné plnenie jednotlivých výkonov vzdelávacieho štandardu je potrebné zaznamenať v individuálnom vzdelávacom programe žiaka. Dosiahnuté výkony sú limitované samotným narušením komunikačnej schopnosti a VPU, a preto nemôžu byť ustanovené štandardy pre špecifický vyučovací predmet ILI a RŠF.

8 Organizačné podmienky na výchovu a vzdelávanie

Pri organizácii podmienok v jednotlivých formách vzdelávania žiakov s VPU je potrebné postupovať individuálne podľa výsledkov špeciálnopedagogickej a logopedickej diagnostiky, v spolupráci so zákonnými zástupcami, školským logopédom alebo školským špeciálnym pedagógom a príslušným školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie.

9 Povinné personálne zabezpečenie výchovy a vzdelávania

Okrem povinného personálneho zabezpečenia platného podľa štátneho vzdelávacieho programu je potrebné, aby v škole, v ktorej sú vzdelávaní žiaci s VPU pôsobil školský logopéd, školský špeciálny pedagóg a asistent učiteľa.

Školský logopéd

Školský logopéd vykonáva odborné činnosti v rámci logopedickej diagnostiky, terapie a prevencie žiakom s vývinovými poruchami učenia. Poskytuje odborné poradenstvo a konzultácie zákonným zástupcom detí alebo žiakov a pedagogickým a odborným zamestnancom škôl.

Špecifický vyučovací predmet ILI vyučuje absolvent vysokoškolského štúdia so záverečnou skúškou z logopédie v súlade s platnými príslušnými všeobecne záväznými právnymi predpismi. Školský špeciálny pedagóg Školský špeciálny pedagóg vykonáva odborné činnosti v rámci špeciálnopedagogickej diagnostiky, individuálnej a skupinovej terapie, výchovno-vzdelávacej činnosti v základnej škole priamo počas vyučovania i mimo vyučovania žiakom, ktorí majú pre svoje komunikačné, mentálne, senzorické, somatické alebo sociálne danosti špeciálne výchovnovzdelávacie potreby. Pravidelnú odbornú pomoc poskytuje najmä žiakom v školskej integrácii, môže ju poskytovať aj žiakom s vnútornou alebo sociálnou dispozíciou narušeného vývinu pri jeho príznakoch (preventívna odborná činnosť). Poskytuje poradenstvo a konzultácie zákonným zástupcom žiakov a pedagogickým zamestnancom škôl.

Žiaci s VPU a NKS navštevujú logopédiu v Spojenej škole v ČŠPP v Lipanoch, nakoľko škola nedisponuje školským logopédom.

Školský špeciálny pedagóg

Školský špeciálny pedagóg vykonáva odborné činnosti v rámci špeciálnopedagogickej diagnostiky, individuálnej a skupinovej terapie, výchovno-vzdelávacej činnosti v základnej škole priamo počas vyučovania i mimo vyučovania žiakom, ktorí majú pre svoje komunikačné, mentálne, senzorické, somatické alebo sociálne danosti špeciálne výchovnovzdelávacie potreby. Pravidelnú odbornú pomoc poskytuje najmä žiakom v školskej integrácii, môže ju poskytovať aj žiakom s vnútornou alebo sociálnou dispozíciou narušeného vývinu pri jeho príznakoch (preventívna odborná činnosť). Poskytuje poradenstvo a konzultácie zákonným zástupcom žiakov a pedagogickým zamestnancom škôl.

Asistent učiteľa

Asistent učiteľa pracuje v triede, ktorú navštevuje žiak lebo viacero žiakov s vývinovými poruchami učenia ak si to vyžaduje výchova a vzdelávanie príslušného žiaka v závislosti od závažnosti jeho narušenia.

10 Vnútorňý systém kontroly a hodnotenia

10.1 Hodnotenie vzdelávacích výsledkov žiakov

Pri hodnotení učebných výsledkov žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami sa berie do úvahy možný vplyv zdravotného znevýhodnenia žiaka na jeho školský výkon, v súlade s dodržiavaním Metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy schváleného MŠ SR pod číslom 2011-3121/12824:4-921 zo dňa 1.5.2011.

10.2 Všeobecné zásady hodnotenia žiaka s VPU a ADHD

1. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka s VPU a ADHD učiteľ rešpektuje jeho psychický a fyzický zdravotný stav, druh a závažnosť poruchy, ktorá má vplyv na úroveň a výsledky práce žiaka v príslušnom predmete.
2. Učiteľ posudzuje učebné výsledky žiaka objektívne a primerane náročne, pričom prihliada aj na jeho vynaložené úsilie, svedomitosť, individuálne schopnosti, záujmy a na predpoklady jeho ďalšieho vzdelávania po ukončení povinnej školskej dochádzky. Pri hodnotení učebných výsledkov žiaka kladie dôraz na jeho individuálne schopnosti, ktoré sú základom jeho pracovnej a sociálnej integrácie.
3. Pri hodnotení a klasifikácii žiaka je nevyhnutné postupovať podľa odporúčaní špeciálneho pedagóga.
4. O spôsobe a možnostiach hodnotenia a klasifikácie triedny alebo vyučujúci učiteľ informuje zákonného zástupcu žiaka s VPU a ADHD po konzultácii so špeciálnym pedagógom.
5. Pri hodnotení žiaka s VPU a ADHD učiteľ taktne posudzuje úroveň jeho vedomostí nielen v porovnaní s rovesníkmi, ale najmä v porovnaní s uplynulým obdobím vzhľadom na predchádzajúce výkony samotného žiaka.

11 Individuálny výchovno-vzdelávací program

Žiaci s vyššie uvedeným postihnutím majú vypracovaný Individuálny výchovno-vzdelávací program. Základná škola prostredníctvom IVVP zabezpečuje úpravu podmienok, foriem, metód a prístupu vo výchove a vzdelávaní žiaka so zdravotným znevýhodnením a rešpektujeme úpravy vyplývajúce z prítomných porúch nielen vo vzdelávaní, ale i v hodnotení a klasifikácii.

IVVP vypracováva triedny učiteľ v spolupráci so školským špeciálnym pedagógom, prípadne ďalšími zainteresovanými odbornými pracovníkmi podľa potreby a so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie. V prípade potreby sa žiakovi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami prispôsobí obsah a formy vzdelávania v jednom alebo viacerých vyučovacích predmetoch. V tom prípade vypracuje vyučujúci daného predmetu v spolupráci so špeciálnym pedagógom ako súčasť IVVP *Úpravu učebných osnov konkrétneho predmetu*. Úprava sa vypracuje len pre predmety, v ktorých nemôže žiak postupovať podľa učebných osnov daného ročníka. IVVP je súčasťou povinnej dokumentácie žiaka so ŠVVP, individuálne integrovaného v bežnej triede základnej školy.

Individuálny vzdelávací program obsahuje:

- Základné informácie o žiakovi a vplyve jeho diagnózy na výchovno-vzdelávací proces;
- Požiadavky na úpravu prostredia školy a triedy;
- Modifikáciu učebného plánu a učebných osnov;
- Aplikáciu špeciálnych vzdelávacích postupov;
- Špecifické postupy hodnotenia učebných výsledkov žiaka;
- Špecifiká organizácie a foriem vzdelávania;
- Požiadavky na zabezpečenie kompenzačných pomôcok a špeciálnych učebných pomôcok;
- Zabezpečenie servisu odborníkov – špeciálneho pedagóga, psychológa (CPPP a P, CŠPP) a iných podľa potreby, na základe odporúčania školského poradenského zariadenia.